

YHTEISÖLLISEN JA YHTEISKUNNALLISEN YRITTÄJYYDEN PERUSTEET

Tunnistatko yhteiskunnallisen yritystoiminnan?

©Jarmo Hänninen
Idekoop osuuskunta

Maaseutupolitiikan neuvoston verkostot,
Maaseutuverkostopalvelut ja paikalliset kumppanit

*Yhteiskunnallinen yrittäjyys ja maaseutu
-seminaarikiertue*

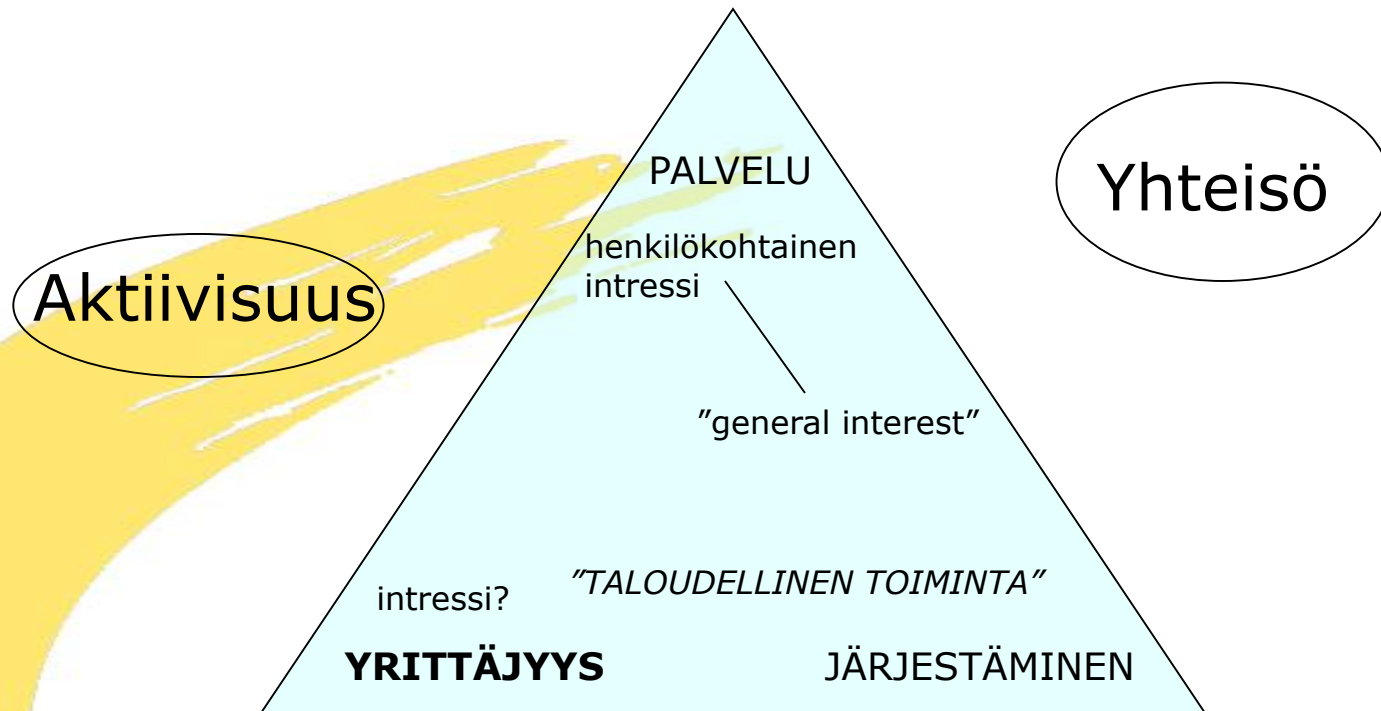
Kannus 21.9.2016

NÄISTÄ PUHUMME

- Yhteiskunnallinen yritystoiminta – mitä se on?
- Millaisiin palvelutarpeisiin yhteiskunnallisella yrityksellä vastataan
- Maaseudun yhteiskunnalliset yritykset
- Onko yhteiskunnallisesta yritysmallista hyötyä?
- Millainen olisi yhteiskunnallinen yrityksemme?
- "Juuri nyt": mitä ottaisin huomioon, mitä tekisin?

NÄKÖKULMAT!

ASIAKAS, KÄYTTÄJÄ, KANSALAINEN

YHTEISKUNNALLINEN YRITYS

KUNTA, MAAKUNTA,
VALTIO, (EU)

YHTEISKUNNALLINEN YRITYSTOIMINTA – MITÄ SE ON?

YLEISHYÖDYLLINEN vai **YHTEISKUNNALLINEN?**

- käsitteitä: yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon , sosiaalinen* ...yhteiskunnallinen yritys
- keskustelu lisääntynyt julkisten palvelujen ulkoistamisen ja kilpailuttamisen seurauksena
- ratkaisu paikallisiin tai erityistarpeisiin
- kenttä monipuolinen ja "epämääräinen"
- **yhteiskunnallinen yritys** vakiintunut käsitteenä
- sille on erilaisia määritelmiä, mutta tärkeintä on ymmärtää sen merkitys ja mahdollisuudet

YHTEISKUNNALLINEN YRITYS

- on olemassa yhteiskunnallisen tai ympäristöllisen tehtävän ratkaisemiseksi
- käyttää pääosan voitostaan tarkoitukseensa
- on korostetun läpinäkyvä
- pitää sosiaalista tilinpitoa tai muutoin seuraa yhteiskunnallista vaikutustansa, raportoi
- ylläpitää yritysdemokratiaa
- toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

MITEN YHTEISKUNNALLINEN YRITYS POIKKEAA MUUSTA YRITYSTOIMINNASTA...

- yhteiskunnallisella yrityksellä **toiminnallinen ja vaikutuksiin pyrkivä tarkoitus**, "tavanomaisella" taloudellisen voiton tuottaminen omistajille
- yhteiskunnallinen yritys **seuraa ja tuo esille vaikutuksiaan**, "tavanomainen" tulos- ja arvokehitystä
- yhteiskunnalliselle yritykselle **yritysdemokratia ja sidosryhmäsuhteet keskeinen kilpailutekijä**, "tavanomaiselle" yritykselle ehkä täytettäviä velvollisuuksia₆

...JA MITEN SE EI POIKKEA

- yhteiskunnallisella yrityksellä pitää olla **suunniteltu ja terve talous** pitkällä jännteellä: edellyttää voiton tuottamista mm. investointeja varten
- sillä on oltava **toimiva organisaatio ja selkeä johto**
- toimintaympäristön ja tarpeiden muuttuessa sen **on pystyttävä reagoimaan**
- yhteiskunnallisen yrityksen status **ei anna taloudellista turvaa tai vapaataipaleita**

MILLAISIIIN PALVELUTARPEISIIN YHTEISKUNNALLISELLA YRITYKSELLÄ VASTATAAN?

- sovellettu tyypillisesti infrastruktuurissa ja välttämättömyyspalveluissa, julkisen palvelun sijasta/täydentäjänä
- vesi- ja sähköosuuskunnat, puhelinyhdistykset
- järjestöjen/säätiöiden sosiaali- ja terveyspalvelut erityisryhmille, mm. kuntoutus- ja asumispalvelut
- ei kuitenkaan tunnisteta yhteiskunnalliseksi yritystoiminnaksi!

UUTTA POTENTIAALIA

- "uusi" infra: jätevesi, laajakaista, uudet energiaratkaisut
- havaittu soten ongelmat->yy pelastajaksi
- (sosiaalinen) työllistäminen
- yhteiskunnallinen yrittäjyys saatetaan nähdä myös *toimintatapana*, ei toiminnan tavoitteesta johdettuna

YHTEISKUNNALLISET YRITYKSET SUOMESSA JA EUROOPASSA

SUOMESSA ARVIOITU OLEVAN 4946 KPL

(lähde: Idekoop osuuskunnan tekemä selvitys Yhteinen yritys -hankkeelle v. 2010)

- **voittoa tavoittelemattomia 3151 kpl**
- **joista sote-alalla 1538 kpl, henkilöstöä 33495, palkkasumma 964 m€ (v. 2008)**
- **em. lähinnä yhdistyksiä ja säätiöitä**
- **lisäksi ainakin 50 kpl voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen omistamia yrityksiä (mm. konserneissa)**
- **sosiaalisia yrityksiä* 154 kpl (*2016 vain 39)**
- **pienosuuskuntia 1591 kpl**

YHTEISKUNNALLINEN YRITTÄMINEN EUROOPASSA

- arvio yli 90 000 --- 2 milj. kpl
- Italiassa sosiaalisia osuuskuntia 7363 kpl (v.2005), josta palveluja tarjoavia 59% ja työhön integroivia 32,8 %, loput yhdistelmiä ja konsortioita
- Isossa-Britanniassa mm. kymmeniä uusiutuvan energian osuuskuntia

MAASEUDUN YHTEISKUNNALLISET YRITYKSET

- perustettu maaseudulle yhteiskunnallisten **ongelmien ratkaisemiseksi** ja toisaalta uusien **innovaatioiden käyttöön saamiseksi**
- 1900-luvun alun osuuskunnat **sosiaalisten ja markkinaongelmien ratkaisuna**, "konsulttina" maamiesseurat -> osuuskassat, meijerit jne.
- mitä yhteiskunnallisia asioita maaseudulla pitäisi nyt ja tulevaisuudessa ratkaista?
- konkreettisia toimintoja: palvelut, työvoima, yrittäminen, asuminen, energia...
- edunvalvontaa: paikallistalous, työllisyys, palvelujen saavutettavuus, vaikuttaminen hintatasoon, turvallisuus

ESIMERKKEJÄ ALKAA OLLA

- *energiaosuuskunnat* muodostavat energiaraaka-aineen hankintaverkoston, tuovat työtä ja toimeentuloa paikkakunnalle, korvaavat tuontia -> ***elinvoimaa***
- *kylien monipuoliset lähipalvelut* varmistavat palvelujen saannin, työllistävät paikallisesti -> ***hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä***
- laajakaista- ja vesiosuuskunnat rakentavat verkostonsa myös markkinapuutosalueille -> ***tasavertaisuutta infraan***, mikäli mahdollista
- *työhön integroivat yritykset* avaavat uuden väylän työelämää ja toimeentuloon – olisiko maaseudun malli niin aktiivisten ammattilaisten kuin työnhakijoiden *työosuuskunta*? -> ***osallisuutta!***

ONKO YHTEISKUNNALLISESTA YRITYSMALLISTA HYÖTYÄ?

- TEM:n työryhmän julkaisu 4/2011: "Ei uusia, erillisiä suoria tukia tai verohelpotuksia, mutta voi hyödyntää olemassa olevia yritystukia; ei erillisiä yrityspalveluja, mutta huomioitava..."
- ollut kehittämishankkeissa painotettuna
- hankintalain uudistuksessa huomioitaneen erilaiset merkit (esim. "Yhteiskunnallinen yritys") hankintakriteereinä sekä hankintojen varaaminen työhön integroiville toimijoille
- myös muita yhteiskunnallisille sopivia sosiaalisia kriteereitä: työllistymismahdollisuudet, osallisuus

YHTEISKUNNALLISUUDEN HYÖTY LÖYTYY...

- *tarkoituksesta*: ratkaisee kohderyhmän ongelman
- *arvoista*: jakaa ja toteuttaa yhteisönsä tai osallistensa arvoja, toimii niiden mukaisesti
- *sitoutumisesta*: kiinnittyy paikallisyhteisöön, on vahvassa vuorovaikutuksessa sen kanssa
- *motivaatiosta*: "Yrittämistä, jolla on tarkoitus", ei vain omaksi hyödyksi
- Syntyykö yhteiskunnallisuudesta kilpailuetua riippuu siitä, miten se koetaan toimintaympäristössä: asiakkaat, lähiyhteisö, muut sidosryhmät esim. kunta

MILLAINEN OLISI YHTEISKUNNALLINEN YRITYKSEMME?

- yhteiskunnallisuus on perusteltava: niin itselle kuin sidosryhmille
- vaikka omistajuus ei määritä yhteiskunnallisuutta, on se toimintamallin kannalta merkittävä asia
- omistajina voivat olla edunsaajat, työntekijät, järjestöt ja paikallisyhteisön jäsenet yhdessä tai erikseen; myös yhteisomistajuus kunnan kanssa on mahdollinen, vaikutukset esim. hankintoihin huomioiden
- osallistua voi myös ilman omistajuutta
- yhteiskunnallinen yritys voi toimia eri muodoissa, mutta osuuskunta lienee parhaiten yhteiskunnallisuuden soveltuva muoto

“JUURI NYT”: MITÄ OTTAISIN HUOMIOON, MITÄ TEKISIN?

- Mieltisin *menestystekijöitä*...
- pystyykö yhteiskunnallinen yrityksemme **yhdistämään palvelutarpeet ja työllistämisen?**
- miten myymme YY brändin sidosryhmillemme, **miten voitamme paikallisyhteisön omaksemme?**
- millainen on toimintaympäristön ja kysynnän muutokset **kestävä toimintamalli?**
- miten saamme **osaavat ja sitoutuneet avainhenkilöt** mukaan?
- mikä on **ansaintalogiikka** -> mistä liikevaihto?
- mistä **rahoitus**, että päästän alkuun ja toiminta on varmalla pohjalla?

”JUURI NYT”: jatkuu...

- Lähtisin **lobbaamaan**...
- kehottaisin kuntaa ja päättäjiä huomioimaan yhteiskunnallisen yrityksemme roolin kunnan **strategiatyössä**: julkisten hankintojen ja jopa kuntakonsernin ”ulkojäsenyyden” vuoksi
- ennakoisin ja pohjustaisin myös **uusien maakuntien aikaa**, nyt voi vielä vaikuttaa!
- Vahvistaisin **osaamista**...
- hankkeiden, koulutuksen, konsultoinnin ja mukaan saatavien henkilöiden kautta

**...yrittämistä, jolla on
tarkoitus!**